OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU OSMANLI DEVLETİ'NDE ASKERÎ SINIF

OSMANLI DEVLETİ'NDE ASKERÎ SINIF

Osmanlı Devleti'nde toplum, sosyal hayatın sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi için iki büyük sınıfa ayrılmıştır. Bunlardan birincisi saltanat beratı ile padişahın dinî ya da idari yetki tanıdığı kişilerden oluşan yönetenler yani **askerî** sınıftır. Diğeri ise, idareye katılmayan muhtelif din ve soylara mensup zümrelerden oluşan yönetilenler yani **reaya**dır. Reayanın görevi, üretim yapmak ve vergi vermek suretiyle askerî sınıfı desteklemektir. Padişah başta olmak üzere askerî sınıfın görevi ise Osmanlı hukukunu uygulayarak ülkede adaletin hüküm sürmesini ve halkın refahını sağlamaktır. Osmanlı toplumunda yönetenler sınıfı kendi arasında seyfiye, kalemiye ve ilmiye olmak üzere üç sınıfa ayrılırdı.

Kalemiye sınıfı, merkez teşkilatında Osmanlı bürokratik geleneklerinin oluşmasında, resmî yazışma usullerinin ortaya çıkmasında önemli rolü olmuştur. **İlmiye sınıfının** başlıca üç görevi vardır: Eğitim-öğretimin sürdürülmesi, İdari ve adli hizmetlerin görülmesi, Sosyal, idari ve askerî konularda dinî görüşün açıklanması. Bu görevleri sırasıyla müderris, kadı ve müftü gibi kişiler gerçekleştirmiştir. İlmiye sınıfından olan **kadı**, idare ve yargı görevini yerine getirirdi. Osmanlı devlet teşkilatında kadıların adli görevi yanında idari, beledi, askerî, mali ve noterlik alanlarında da görev ve yetkileri bulunmaktaydı. Ayrıca kadılar evlenme, boşanma, veraset meselelerinde; merkezden gelen emirlerin tasdiki ve mahkeme kayıtlarının tutulmasında, her türlü akdin kaydedilmesinde, divanın emirlerinin halka bildirilmesinde sorumlu ve yetkiliydi. Şeyhülislam, dinî hükümleri yorumlamada en yetkili kişidir. İlmiye teşkilatı hiyerarşik bir yapıya sahip olsa da son karar mercii padişahtır.

OSMANLI DEVLETİNDE YÖNETENLER SINIFI (ASKERİ SINIF)

KILIÇ EHLİ (SEYFİYE)	KALEM EHLİ (KALEMİYE)	İLİM EHLİ (İLMİYE)
Seyfiye sınıfını Enderun veya diğer eğitim kurumlarında yetişen ve ümera da denilen kişiler oluşturmuştur. Bu sınıf kapıkulu askerleri ve tımarlı sipahiler ile subaşı, sancakbeyi, beylerbeyi, vezir ve sadrazam gibi görevlileri kapsamaktadır.	Devletin yazışma, mali ve dış işlerinden sorumlu nişancı, defterdar, reisülküttap gibi görevlilerden oluşmaktadır. Başlangıçta medrese eğitimi görmüş kimseler, bu meslekte çoğunluğu teşkil ederken sonraları intisap usulüyle yetişip yükselmiştir.	Medreselerden yetişen ve ulema da denilen kişilerden oluşmuştur. Kadı, müderris. kazasker ve şeyhülislam gibi devlet görevlileri bu sınıf içerisinde yer almıştır.

MEDRESELER VE TEKKELER

Medreselerde tefsir, hadis, kelam ve fıkıh gibi temel İslami ilimlerin yanında matematik, astronomi, fizik, mantık ve felsefe gibi akli ilimler de okutulmuştur. En yüksek dereceli medrese Fatih'in yaptırdığı Sahn-ı Seman Medreseleriydi. Daha sonra Kanuni Sultan Süleyman, Sahn-ı Seman Medreseleri ile aynı dereceye sahip Süleymaniye Medreselerini yaptırmıştır. Fatih, ilmiye sınıfında hem teşkilat ve eğitim hem de anlayış açısından önemli değişiklikler yapmıştır. Bu dönemde müspet ilimler ve felsefi yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Birçok Latince eser Türkçe 'ye çevrilmiş özellikle tıp, matematik ve astronomi alanlarında yeni eserler yazılmıştır. Türk dünyasının önemli bilim insanları ya da onların yetiştirdiği kişilerden **Akşemseddin ve Ali Kuşçu** gibi alimler Fatih'in yanında yer almıştır.

Akşemseddin (?-1459) : Asıl adı **Şemseddin** Mehmed olan Akşemseddin, Şam'da doğmuştur. Hastalıkların nedenlerini açıklayan Akşemseddin'e göre hastalıklar, kalıtımsal olan ve mikrop yoluyla geçen şeklinde ikiye ayrılmıştır. Böylece Akşemseddin, mikroptan haber vermesi bakımından Louis Pasteur ve Robert Koch gibi bilginlerin öncüsü olmuştur.

Ali Kuşçu (?-1474): Küçük yaştan itibaren matematik ve gök bilimine ilgi duyan Ali Kuşçu'yla beraber İstanbul medreselerinde, özellikle gök bilimi ve matematik alanında büyük gelişmeler başlamıştır. Onun etkisiyle Fatih, medreselerin vakfiyelerinde değişiklik yapmış ve müderrislere naklî ilimlerin yanında akli ilimlerde de uzman olma zorunluluğu getirmiştir. Çelebi gibi kıymetli gök bilimcilerinin yetişmesini sağlamıştır.değer bulmuştur.

Uluğ Bey (1394-1449): Asıl adı Muhammed Tarağay olan Uluğ Bey Timur'un torunudur ve devlet adamlığından ziyade, bilimsel çalışmalarıyla tanınmıştır. Özellikle matematik ve gök bilimine ilgi gösteren Uluğ Bey, Semerkand Medresesi'ni kurmuş; devrin en büyük rasathanesi olan Semerkand Gözlemevi'ni de yaptırmıştır.

SORULAR

1) Aşağıdakilerden hangisi Seyfiye sınıfının temel görevleri arasındadır?

A) Fetva B) Bürokrasi
C) Sağlık D) Eğitim
E) Askerlik

Cevap: E

2) Aşağıdakilerden hangisi ilmiye sınıfı üyelerinin yönetici kesim arasında yer aldığının kanıtı olarak gösterilemez?

A) İlmiye üyelerinin divan toplantısına katılarak görüş beyan etmesi

B) Kazalarda merkeze bağlı mülkî amir olarak kadılık yapmaları

C) Yürütme ve yargı yetkisine sahip olarak kazaskerlik yapabilmesi

D) Şeyhülislam'ın protokoldeki sırasının Veziriazam'a denk olması

E) Medrese eğitimini tamamlayanların müderris olarak atanması

Cevap: E

3) Osmanlı ilmiye sınıfı mensupları, klasik İslami eğitim kurumu olan medreselerde eğitim sürecini tamamlayıp bu alanda icazet (diploma) ile mezun olurlardı. Mezuniyet sonrası eğitim, hukuk ve dinî hizmetler yanında bürokraside yetenekli oldukları alanlarda belli görevlere getirilirlerdi.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ilmiye sınıfına mensup değildir?

A) Kazasker B) Reisülküttap
C) Kadı D) Müderris
E) Şeyhülislam

Cevap: B